

27/9 ✓

TYSKHETS

I SÖNDAGENS artikel "Davids dagbok och Tysklands skuld" förklarar Olof Lagercrantz att en svensk resenär i Tyskland stäms till "ödmjukhet" med hänsyn till de lidanden som det tyska folket undergått. Men ödmjukhetsdeklarationen blir blott en trampolin för en rad generaliserande och hårda fördömanden. Tyskland anklagas för "vålständraseri", för "mätande av en människas värde efter hennes kläder, hennes bil, hennes bostad". Är Tyskland på denna punkt olik andra jämförbara länder? Jag tror det inte, jag har inte vid många resor under senare år i Västerås demokratier i det hänseendet kunnat se några avsevärda skillnader mellan olika länder och folk. Möjligt är att den "materialistiska" inriktningen varit något starkare i Tyskland än på andra håll eftersom återuppbyggnadsarbetet där haft så ofantliga proportioner; "statusjakten" är kanske extra stark i USA. Det talas om "böjda ryggar inför det amerikanska", om "smusslande med revanschtankar" — utan ett ord av motivering. I Amerika har det sagts att landets utrikespolitik bestäms av Adenauer; i Tyskland säger ytterlighetsoppositionen att Adenauer dirigeras av USA. Om med de böjda ryggar menas att Västtyskland liksom de flesta demokratier ingår i Atlantpakten, har Lagercrantz naturligtvis rätt — även om saken kunde uttryckas mindre extravagant — annars är jag ur stånd att förstå vad han menar. "Smusslande med revanschtankar": jag har aldrig träffat en tysk mot vilken den beskyllningen kunnat riktas, om inte därmed helt enkelt menas längtan efter tysk återförening, en längtan som jag finner lika legitim som i närvarande läge omöjlig att realisera. Det talas om "denna svällande katolska kyrka som sprider sin okunnighets förstening". Den katolska kyrkan går fram nästan överallt, i USA, Holland, Belgien, Kanada, Australien, beroende främst på katolikernas högre nativitet; det tycks mig vara ett otrevligt grepp att vädja till den protestantiska oviljan mot det katolska just för att nedsätta Tyskland. Det talas om "denne gamle man vid makten utan tolerans och med rötter i en länge sedan gången värld, denna 'demokrati' som så föga liknar en demokrati". Ja, sådana uttryck är vanliga i oppositionens valpamfletter. Men är de inte bra onyanserade inför en svensk publik? Man kan kritisera Adenauer, naturligtvis, man kan finna svagheter i den tyska demokratin; ostridigt är att Adenauer utåt och inåt för en framgångsrik, av folkmajoriteten uppburen politik, att valen är fria och att den tyska demokratin efter kriget varit den mest stabila och funktionsdugliga av de stora demokratierna på vår kontinent.

Dessa beskyllningar utmärks av att de framförs utan en skymt av underbyggnad, att de avspeglar den hetisgaste tyska oppositionens uppfattning, att de i regel med samma eller större fog kunde riktas mot andra demokratier — USA, Italien, Frankrike.

Jag tror inte att Lagercrantz vill påstå att det tyska folket är sämre än andra folk, men hela hans artikel ger det intrycket. Tyskarna antydes i allmänna ordalag vara skyldiga till jedeförföljelserna under Hitler och anklagas tillika för att inte ångra dessa förföljelser. Men alla undersökningar visar att den minoritet (37 procent) av tyskarna som stödde Hitler vid det sista fria valet före diktaturen var bestämd av med den ekonomiska krisen sammanhängande motiv — man tänkte inte på diktatur, krig och gaskamrar. Sedan Hitler väl fått makten ledde opposition till koncentrationsläger eller avrättning, och under dessa förhållanden opponerade endast få. Så har det varit, och så är det i alla länder; vi skall väl inte, om det ryska tyranniet går under, anklaga eller nedsätta eller straffa generationer av det ryska folket för regimens ogärningar. Av de i Tyskland nu levande människorna var det sto-

5

Herbert Tingsten opponerar här mot några av de synpunkter som Olof Lagercrantz framförde i sin artikel "Davids dagbok och Tysklands skuld" i Dagens Nyheter den 25 september. Olof Lagercrantz svar publiceras i onsdagens nummer.

ra flertalet inte födda eller barn eller minderåriga då Hitler kom till styret; av dem skall vi väl i varje fall inte utkräva botgörelse eller hämnd. Lagercrantz går så långt att han förklarar det viktigare att "komma till rätta med dessa ting" (vad nu därmed kan menas) än "att finna en väg till återförening av de båda rikshalvorna". Intrycket måste bli att Östtyskland bör stanna under den ryska diktaturen, därför att tyskarna inte tillräckligt ångrat sig eller tillräckligt bestraffats.

Känslan av illvilja mot tyskar, eller i varje fall tyskarna under senare tid, förstärks av de många lika otydliga som starkt nedsättande orden i karaktäristiken: sjukdom, hysteri, inflamma-

ring, otäck stank. Inte ett faktum, men ett övermått av onda ord.

Många judiska patrioter har betonat att vi inte får bli antityskar på samma sätt som nazisterna var antisemiter; då har vi själva drabbats av den nazistiska förgiftningen. Men tendenser finns i den riktningen; i Sverige har efter kriget förekommit en tyskhet som tyvärr ofta synes starkare än nazisthatet var under Hitlers segerår. Jag tror inte att Lagercrantz vill medverka till detta, att han tvärtom ikaväl som jag avvisar det kollektiva fördömandet. Vi bör kunna avsky fascism, kommunism och nazism utan att avsky italienare, ryssar och tyskar.

HERBERT TINGSTEN